

**WYCHOWANIE I WSPARCIE W OBliczu KRYZYSÓW WSPÓŁCZESNOŚCI.
PERSPEKTYWY PEDAGOGICZNE, PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE**

WYCHOWANIE I WSPARCIE W OBLICZU KRYZYSÓW WSPÓŁCZESNOŚCI. PERSPEKTYWY PEDAGOGICZNE, PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE

Redakcja Naukowa:

Magdalena Sitek

Kazimierz Pierzchała

Artur Banaszak

Józefów 2025

**WYCHOWANIE I WSPARCIE W OBLICZU
KRYZYSÓW WSPÓŁCZESNOŚCI.**

***PERSPEKTYWY PEDAGOGICZNE,
PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE***

Redakcja naukowa

**Prof. dr hab. Magdalena Sitek
Prof. dr hab. Kazimierz Pierzchała
Mgr Artur Banaszak**

Recenzja naukowa

**Dr hab. Jan Niewęglowski
Dr hab. Iwona Klonowska**

Wydawca

**Akademia Nauk Stosowanych WSGE
im. A. De Gasperi w Józefowie
05-410 Józefów, ul. Sienkiewicza 4
tel./fax (+48) 22 789 19 03
www.wsge.edu.com
wydawnictwo@wsge.edu.pl**

Oprawa graficzna
Iwona Wójcicka

Projekt, skład
Grzegorz Wójcicki

**ISBN: 978-83-970303-9-8
DOI: 10.13166/awsge/213836**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
IN MEMORIAM	9

CZĘŚĆ I

PEDAGOGIKA I WYCHOWANIE WOBEC WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

MARIAN NOWAK

<i>Pedagogiczne i etyczne znaczenie kryzysów w rozwoju i wychowaniu człowieka</i>	13
---	----

ELŻBIETA OSEWSKA

<i>Wychowanie dziecka przedszkolnego do wartości w dobie indywidualizmu i konsumpcjonizmu</i>	37
---	----

JANINA FLORCZYKIEWICZ

<i>Presja w pracy nauczyciela jako czynnik wypalenia zawodowego</i>	57
---	----

PAWEŁ PIOTROWSKI

<i>Edukacja w szachu (i macie) – pytanie o pedagogikę w świecie permanentnego kryzysu</i>	72
---	----

ALINA PAKLERSKA

<i>Intersubiektywny dialog jako narzędzie pracy współczesnego wychowawcy . .</i>	91
--	----

ARTUR BANASZAK

<i>Społeczno-kulturowe uwarunkowania edukacji jako przedmiot badań pedagogiki ogólnej: wyzwania, perspektywy i kierunki rozwoju</i>	102
---	-----

CZĘŚĆ II

MŁODE POKOLENIE WOBEC WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

DARIUSZ BUDROWSKI, BOGUSŁAWA DOMIAN-KRUSZEWSKA

<i>Pokolenie w kryzysie – wyzwania zdrowia psychicznego młodzieży i kierunki wsparcia w świetle najnowszych danych suicydologicznych . .</i>	124
--	-----

MAGDALENA JAGODZIŃSKA

<i>Suicydologia dzieci i młodzieży w Polsce – diagnoza społeczna i edukacyjna. Wyniki I etapu ogólnopolskiego projektu badawczego</i>	143
---	-----

MAŁGORZATA WIELĄDEK

<i>Depresja u dzieci w wieku przedszkolnym – wczesne objawy, diagnoza i możliwości interwencji</i>	157
--	-----

AGNIESZKA CHWIERUT, WIOLETTA ZALEWSKA

Zjawisko komorbidów u osób w spektrum autyzmu przebywających w Mazowieckim Centrum Neuropsychiatrii w Józefowie 171

EWA LUBINA

Poszukiwanie tożsamości dziecka – rola genealogii w procesie dorastania do samego siebie 186

MAŁGORZATA MIAZEK

Koncepcja osobowości o orientacji podmiotowej w obliczu zagrożenia wojną i innych wyzwań cywilizacyjnych – w aspekcie pedagogicznym . . 196

CZĘŚĆ III

WSPARCIE I ODPORNOŚĆ W OBLICZU KRYZYSU

MONIKA BĄK-SOSNOWSKA

Projekt MentUWell jako odpowiedź na kryzys psychiczny młodzieży dotkniętej wojną i migracją 213

EWA JAGIER

Wsparcie psychologiczne dzieci i młodzieży z doświadczeniem (re)emigracji . . 224

CZESŁAW MARCINKOWSKI

Dzieci w rodzinach dotkniętych stresem bojowym 242

WIOLETA WIECZOREK-PŁOCHOCKA

Diagnoza i zaspokajanie specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów ze spektrum autyzmu (ASD) w szkołach wiejskich – analiza jakościowa . . 253

GRZEGORZ ŚWIECARZ

Wewnętrzne zasoby studentów w obliczu kryzysu – rola samooceny i mechanizmów radzenia sobie ze stresem 271

ANNA RYBKA, JULIA MOŚCIBRODZKA

Arteterapia jako remedium na radzenie sobie w sytuacjach trudnych - aspekty teoretyczne i praktyczne 293

PAULINA KISIEL, ADA SZARZYŃSKA

Wpływ metod outdoorowych na wychowanie uczniów z wybranych szkół podstawowych województwa lubelskiego 304